

TOPLUMDA ŞİDDETE KARŞI MÜZİKSEL TAVIR

Alaattin CANBAY*, **Zeki NACAĞCI****

* Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı ÇANAKKALE/TÜRKİYE, **Email:** acanbay@gmail.com

** Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı BURDUR/TÜRKİYE, **Email:** znacakci@gmail.com

Özet

Şiddet, günümüz toplumlarının ve insanlığın maruz kaldığı en büyük sosyal problemlerden biridir. İnsanlar arasında uygulanan her türlü ayrımcılık, eşitliklessness, madde ve olanakların dengesiz dağılımı şiddeti arttırmaktadır. Çocukluk yıllarından itibaren şiddet içerikli oyunlarla tanışan ve zevk almaya başlayan çocuklar, daha sonra sosyo-kültürel etkilerle, şiddet olgusuyla sürekli olarak iç-içe yaşamaktadırlar. Özellikle az gelişmiş, ülkelerde şiddetin oranı daha da artmakta, kullanılan yanlış yöntem ve uygulamalar da etkisiz kalmaktadır. Okulda, evde, işyerinde, sokakta kısaca toplumsal her alanda şiddet faktörünün giderek artan bir hızda yükselmesi, nezaket, incelik ve estetik kavramının unutulması sonucu ortaya çıktığını düşündürmektedir. Sanatın ve estetiğin insan yaşamına kattığı değer bu sorunu çözebilir mi? İletişim ve ifade dili olarak insan yaşamındaki vazgeçilmez niteliğiyle müzik, yaşamın her döneminde bu sorunun çözümüne katkı sağlayabilir mi? soruları ekseninde gerçekleşen bu araştırma, insan yaşamındaki en etkili araçlardan biri olan müziğin doğru ve etkin bir biçimde kullanılarak, şiddete bir çözüm sağlayacağı önerisi doğrultusunda betimsel bir yöntemle yargı ve öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, eğitim başta olmak üzere yaşamın bütün süreçlerinde ve her alanda müziğin bilimsel yöntemlerle etkili bir biçimde kullanılmasının toplum yaşamına getireceği katkı ve değişimler ele alınmakta, bu kapsamda yapılan araştırmalara ve çözüm önerilerine yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Müzik Eğitimi, Müzik ve Şiddet

Musical Manner Against Violence in Society

Abstract

Violence is one of the biggest social problems that present societies and humanity exposure. All kinds of discriminations performed among people, inequality, divisions of items and opportunities in a unbalanced way stir up violence factor. Children, who met games including violence in their childhood years and started to enjoy them, are constantly obligated to live with socio-cultural effects and act of violence interbedded in their next years. Especially in the third world, colonial countries and semi-colonized countries and social structures, violence rate is increasing gradually and the wrong methods and practices that are used underwhelm. The gradually increasing of violence at school, home, work, in street and every social place where people live makes us think the consequence of some concepts like politeness, kindness and esthetics that are forgotten. Can the value that art and esthetics add to human's life solve this problem? As a communication and expression language, can music which is indispensable in human life contribute for solving this problem in every part of the life? This study existing in the axist of these questions, by using music, which is one of the most effective facility in human's life, aims to submit attitudes and proposals about providing solutions to violence with a descriptive method. In this sense, particularly in education and in every part of the life and field, the contribution of music used with the help of scientific methods and alterations are discussed and the studies done in this field are included.

Keywords: Music, Music Education, Music and Violence

Giriş

Şiddet, bir kimsenin sahip olduğu veya elinde bulundurduğu gücü başkalarına zarar vermek veya başkalarını bazı haklardan mahrum etmek amacıyla kullanması (Öğülmüş, 2015:17), bir kişiye güç veya baskı uygulayarak, isteği dışında bir şey yapmak veya yaptırmak (Ünsal, 1996:29, akt. Aydemir, 2014:168) olarak tanımlanmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre şiddet, fiziksel ya da psikolojik gücün bireyin kendisine, başka birine, bir gruba ya da topluluğa karşı yöneltilen, büyük bir olasılıkla yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim bozukluğu ya da yoksun bırakmaya yol açacak eylemlerin bilinçli olarak gerçekleştirilmesi ya da bu eylemlerde bulunmakla tehdit edilmesi veya fiziksel güç veya iktidarın kasıtlı bir tehdit veya gerçeklik biçiminde bir başkasına uygulanması sonucunda maruz kalan kişide yaralanma, ölüm ve psikolojik zarara yol açması ya da açma olasılığı bulunması (Arın, 1996:305) durumu olarak tanımlanmaktadır (Öğülmüş, agy.). Şiddet; insan yaşamının her alanında kendini gösteren ve dünyada giderek artan önemli bir toplum sağlığı sorunu olarak bilinmekle birlikte, şiddetin en yaygın olarak görülen biçimi erkeğin kadına ve çocuğa karşı uyguladığı aile içi şiddet olarak bilinmektedir (Güneri, 1996. akt. Aksakal ve Atasayar, 2011:12)

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nün 2002 yılı raporlarında belirtilen tahminlere göre tüm dünyada üç kadından biri yaşamlarının belirli bir veya bazı döneminde dövülmekte, cinsel ilişkiye zorlanmakta ve diğer yollarla taciz edilmektedir. Tacizi yapan kişi genellikle kendi ailesinden biri ya da tanıdığı bir kişidir. Rapora göre, dünyada şiddetin neden olduğu ölüm olaylarının ilk sıralarda yer aldığı, her yıl dünya genelinde 1.6 milyon insanın şiddet nedeniyle hayatını kaybettiği, ayrıca birçok insanın da psikolojik, cinsel sorunlar ve akıl sağlığı problemleri yaşadığı bilinmektedir. Bu rapor öncesinde yine, ölüm ve yaralanma olaylarının oranlarına bakıldığında kişilerarası şiddete bağlı oranının %10, savaşımlara bağlı ölümlerin ve yaralanmaların oranının %6, kişinin kendine uyguladığı şiddet sebebiyle meydana gelen ölüm ve yaralanma olaylarının oranının %16 olduğu görülmektedir. Bu oranlar kişinin kendine ve bir başkasına uyguladığı şiddet eylemi olarak düşünüldüğünde, şiddet kaynaklı ölüm ve yaralanmaların oranı % 32'ye varmaktadır. Trafik kazasına bağlı ölüm ve yaralanmaların bile %25 oranla şiddet kaynaklı ölüm ve yaralanma oranlarının gerisinde kaldığı düşünüldüğünde şiddetin, DSÖ'nün ifadesiyle “yaşadığımız dünya için bir afet” olduğu gerçeğiyle karşılaşılmaktadır (Uluçay, 2012:12).

Şiddet üzerinde dört farklı kuram ileri sürülmektedir; *Uyarma kuramına* göre şiddet öğrenilebilen ve taklit edilebilen bir davranış olup, kalıtımla geçmez ve icat edilmez. *Arınma kuramı*, buna karşı gelir ve seyredilen şiddetin saldırganlık eğilimlerini azalttığını ileri sürer. *Anomi kuramında* ise, yaşamda insanların meşru yolla ulaşımlarının pek mümkün olmadığı birçok hedefin olduğu, insanların bu hedeflere ulaşabilmek için gayri meşru yollara başvurabildiği, suça ve şiddete yöneldikleri yaklaşımdır. Diğer bir kuram olan *Kanıksama Kuramı*, şiddet içerikli yayınların kişiler üzerinde duygu körlüğü yarattığı ve bireylerin sürekli izledikleri şiddet içerikli yayınları kanıksayarak bunlara duyarsız kalmaya başlamasıdır.

Şiddet olgusunun sadece fiziksel bir eylem değil aynı zamanda farklı yöntem ve metotlarla uygulanan bir olgu olduğunu da belirtmek gerekir. “İnsanlar birbirine dokunmadan da, birbirlerine şiddet uygulayabilir. Sözle, yazıyla, jestlerle, hatta severek de şiddet uygulanabilir. Önemli olan, karşı tarafı ezmek, rahatsız etmek, onun iç dünyasını (düşünce ve duygularını) ele geçirmektir. Düşüncelerimize, yüreğimize, özümümüze yapılan saldırı, uygulanan şiddet belki, salt bedene yöneltilen şiddetten daha tehlikeli, daha ele geçirici, daha şiddetlidir (İnam, 2015). Şiddet kavramı ile ilgili bir literatür çalışması yapıldığında en çok

öne çıkan konu başlıklarının “kadına yönelik şiddet”, aile içi şiddet, olduğu görülür ve araştırma biraz daha derinleştirilirse, farklı boyutlara uzandığı görülebilir. Cinsiyet ayrımı gözetmeksizin erkeklerin birbirlerine, insanların hayvanlara, bitkilere-doğaya, kısaca özetlemek gerekirse herkesin kendisi de dahil olmak üzere, neredeyse her zaman herkese ve her şeye, yaşamının kimi-çoğu anlarında bir eylem olarak şiddet uygulanmaktadır.

“Eğer kişi (ya da toplum!) kendiyle barışık değilse, içtenlikle kendini ortaya koyamıyor da, kendisiyle hesaplaşmıyorsa; bir başka deyimle kişi kendini özgür biri olarak duymuyorsa, bu özgürlüğünü yaratıcı etkinliklere dönüştüremiyorsa, kendi kararlarını verecek, bilgisi, görgüsü ya da cesareti eksikse, sürekli birilerine bağlı, bağımlı yaşadığı için, özerkliğini yitirmişse, gelecekte umudunu kesmiş, sürekli yakınan, geçmişini, geleneğini, toplumun değerlerini değerli bulmayan, özellikle yaşamının, canlı kalmanın, bir cân taşımanın önemini takdirden uzaksa, şiddet kapımızda demektir. İki anlamıyla kapımızda olacaktır; Ya o, şiddeti diğer insanlara uygulayacak ya da şiddet, diğer insanlar tarafından ona uygulanacaktır. Doğrusu, o, insanların birbirleriyle ilişkilerinde, etkileşimlerinde karşılıklı şiddet akışının sürüp gittiği bir dünyaya kapısını açmış olacaktır (İnam, 2015).”

Şiddetin önüne geçebilmek, şiddete karşı bir duyarlılık geliştirmek, bir şiddet bilincine sahip olmakla olanaklıdır. Şiddetin olduğu bir yaşam, mutsuzluğun, acının, tutsaklığın, ezilmişliğin, kendini gerçekleştirememenin yaşandığı bir yaşamdır. Böyle bir yaşamda insanlar sağlıklı düşünemezler, algılayamazlar, tartışamazlar, sorgulayamazlar, dolayısıyla da bilim yapamazlar, sanat etkinliğinde bulunamazlar, inançlarını yaşayamaz, gönüllerindeki dünyayı gerçekleştiremezler (İnam, 2015).

Şiddetin; Bireysel, Toplumsal ve Kültürel Boyutu

Sosyal bilişsel kuram, şiddet davranışının doğuştan gelen bir davranış olmasından daha çok, öğrenilmiş bir davranış olduğunu ileri sürmektedir (Bandura, 1978). Sosyal bilişsel kurama göre; bireyler şiddeti model alma ya da pekiştirme süreçleriyle öğrenirler. Bireyler, saldırgan davranışı aileden ve arkadaşlardan “doğrudan”, haberler, televizyon ya da internet yoluyla “medyadan” veya bölge ve şehir olmak üzere “toplumdan” olmak üzere üç şekilde model alırlar. Bu modeller, çocuğun akranlarını, ebeveynlerini, kardeşlerini ya da medyada resmedilen karakterleri kapsayabilir. Özellikle ebeveynlerin, arkadaşların ve medyada yer alan karakterlerin başkalarına karşı saldırganlığını gözleyen çocuklar, saldırganlığın istenilen bir amacı elde etmede kullanılan kabul edilebilir ve etkili bir yöntem olduğunu öğrenebilir ve kolaylıkla kanıksayabilirler. (Bandura, 1986; Crick ve Dodge, 1994; Eron, 1994; Huesmann, 1997, akt. Avcı ve Güçray, 1997: 1996). Benzeri birçok etken, şiddetin bireysel, toplumsal ve sosyal bir olgu olarak ortaya çıkmasının nedenleri olarak görülür. Aile, bireyin içinde yetiştiği bölge ve şehirdeki toplumsal yapı bireylerdeki davranış değişikliği ve gelişiminin en hızlı ve etkili biçimde gelişmesini sağlayan sosyal ortamlardır. Günümüz dünyasında toplumsal birçok kural ve modelin medya aracılığıyla öğrenildiği düşünülürse, medya kavramının şiddet üzerindeki etkisi daha iyi anlaşılabilir. Medyanın yön verdiği hızlı ivmeyle hızla küreselleşen dünyada, öğrenme kalıpları medya ve sosyal paylaşım ağları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Şiddet olgusu, medya ve sosyal paylaşım araçları ile özellikle gençlerin dünyasında olağan bir durum gibi görülmekte ve yapılan çok sayıda araştırmada şiddet içerikli filmlere, bilgisayar oyunlarına ve müziğe maruz kalmanın, gençlerde saldırganlığı ve şiddet davranışlarını arttıran önemli bir değişken olduğuna yönelik kanıtlar

sunmaktadır (Anderson ve ark., 2003. akt. Avcı ve Güçray agy.).” Günün büyük bir bölümünü televizyon karşısında, olumsuz örnek oluşturabilecek programları izleyerek geçiren insanlar, kendilerine örnek aldıkları kahramanların yaşamları ile hayatlarına yön vermekte adeta içinde yaşadıkları dünyayı algı yanılsaması haline dönüştürmektedirler. Ayrıca, Siyasi otoritelerin veya hükümetlerin bireysel / toplumsal hak taleplerine karşı gösterdikleri olumsuz tavır, ekonomik gelir dengesizlikleri, adalet ve yargı sistemindeki çelişkiler ve hukuki sorunlar, spor karşılaşmaları ve benzeri birçok etken şiddeti tırmandıran faktörler arasındadır. Gazete ve TV haberlerinde şiddet olağan görüntüler olarak kabul edilmektedir. Mahalle kavgaları ve aile içi kavgalarda da şiddet öne çıkmakta, çocuklara örnek olması gereken büyükler kendi davranışlarını denetleme gayretini göstermeden çocuklara yasak koymaları şiddetin boyutunu arttırmakta, şiddet çoğu zaman çocukların olağan karşıladıkları bir olguya dönüşmektedir (Koçöz, 2011:46).

Felsefi açıdan ele alındığında ise, şiddet, öz olarak moderniteye ya da modern toplumlara ait olmayan, geçmişin kötü bir mirası olarak değerlendirilen bir olgu olarak karşımıza çıkar. (Imblusch, 2000:92). Horkheimer ve Adorno “Aydınlanmanın Diyalektiği (1971)” adlı çalışmalarında “*insanlığın neden gerçekten insancıl bir aşamaya geçmek yerine barbarlığın yeni bir türüne battığı*” sorusuna yanıt ararlar ve ‘*aydınlanmanın özyıkımı*’nın nedenlerini araştırırlar. Oldukça başarılı bir modernite içinde, kolektif şiddete gerileyiş ve eşi görülmemiş bir barbarlığa düşüşü anlayabilmek için, “*dışsal doğa üzerindeki denetimin artışı ile içsel doğa üzerindeki denetimin kayboluşu*” arasındaki paralellikten yola çıkarlar. Modernitenin kendisini açıklamadaki doğallığını ciddiye alırken, aynı zamanda Aydınlanma’nın kendisine ilişkin hayal kırıklıklarını dile getirirler. Bu araştırmacılar, şiddet ve barbarlığın uygarlaşmamış eski dünyaya ya da insanlığın modernite öncesi dönemine bir ‘geri dönüş’ olduğu şeklindeki yaygın düşünceyle çelişirler. Onlara göre, bunlar daha çok, olgunlaşan modernitenin ve sanayi çağı dönemindeki uygarlığın olası ifadeleridir (Imblusch, 2000:101). Buna örnek, 20. yüzyılda yaşanan şiddet deneyimlerinin en korkunç boyutu, Auschwitz’de, atom bombasının Hiroşima ve Nagazaki’de ‘denenmesinde ya da Stalinci bürokrasinin kitlesel kıyım eylemlerinde olduğu gibi, barbarlık ile bilimsel-teknik uygarlığın kucaklanmış olmasıdır (Imblusch, 2000:107). Bu örnek, şiddetin sonuçlarının kitlesel bir yıkımla nasıl sonuçlar ortaya çıkardığını açıkça göstermektedir. Hangi amaç ve gerekçeyle yaşanmış olursa olsun, kitlesel şiddetin insanlık tarihi adına son derece ürkütücü bir olgu olduğunu kabul etmek gerekir. Bu farkındalığı yaşamaya başlayan insanlık kurgulamaya çalıştığı medeniyet anlayışı içinde şiddete kaynak olabilecek olguları ortadan kaldırmaya ve daha sistematik bir toplumsal yapı kurgulamaya başlar. Gelişmişlik ve uygarlaşma kavramların, insanların birbirlerine karşı olan ilişkilerinde düzen ve kurallar bütünü olarak sağlamaya çalışan yapılar, şiddetin yerine iletişim, adalet, eşitlik, saygı-özsaygı ve sevgi kavramlarını koyarak uygarlaşmaya çalışmaktadır. Bu nedenle, ekonomik, toplumsal, kültürel ve eğitsel koşulların olumlu yönde değişmesi şiddeti tamamen yok etmese de ortadan kalkması için yararlı olacaktır. Şiddet, bir çevre içinde ortaya çıkar. Bu çevre içinde haksızlıklar ve eşitsizlikler yaşanıyorsa kolayca şiddet üreten ortama dönüşebilir. Okullar buna örnek gösterilebilecek ortamlardır; okulda şiddet olgusu sadece ülkemizde değil bütün toplumlarda yaygın ve önemli bir toplumsal sorundur. Tüm dünyada çocuklar sadece evlerinde anne babalarından, sokakta kendilerinden büyükler ve sokak çetelerinden değil, okullarında da öğretmenlerinden ve üst sınıf öğrencilerinden de şiddet görmektedirler (Thaweekoon, 2006). Özellikle öğretmenlerin uyguladığı şiddetin önemli sorunlara yol açtığı ve toplumun şekillenmesinde önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Benzer biçimde insanların paylaştıkları bütün toplumsal yaşam alanları kolaylıkla şiddet ortamına dönüşebilir. Bu tür ortamlarda insanlar, kendilerini

gerçekleştirebilecekleri, kendi olabilecekleri olanakları oluşturabilirlerse, toplumsal ilişkiler şeffaf, dürüst, açık biçimde kurulabilirse, insanların gelir düzeyi en azından kendi karınlarını doyuracak durumda ise, eğitimde sorunlar en aza indirgenmişse, o çevrede bulunan toplumun şiddet üretimini belli ölçüde engelleyecek koşullar oluşmuş demektir (İnam 2015).

Sanatın şiddet eğilimi üzerindeki rolü

Sanatın ve sanat eğitiminin toplum yaşamında ve eğitim programlarında yeteri kadar yer almaması, insanların kendilerini istedikleri gibi ifade etmelerini güçleştirmektedir. Sanat eğitimi ve şiddet ilişkisini inceleyen Smith (2000), okullarda sanatın varlığının insancıl bir eğitim için katkı sağlayıcı bir faktör olduğunu ileri sürer; sanat eğitiminin insani değerlerin hissedilmesi ve çok yönlü öğrenme şekilleri ve yetenekleriyle şiddetin beslendiği kaynaklarla zıt bir karakter içerdiğini belirtir (akt. Apaydın, 2012). Kendini uygun yollarla ifade etmeye çalışan bireyler, içsel dengelerini daha kolay oluşturabilir ve özgüven kazanabilirler. Kendini ifade etmenin en iyi yollarından birinin sanat olduğu düşünüldüğünde, okullarda uygulanacak sanat eğitimi programlarının, öğrencilerin enerjilerini açığa çıkarmalarına ve kendilerini ifade etmelerine sebep olacağı açıktır.

“Şiddet püskürten biriysem, çevremi, çevremdekileri, duygusal, düşünsel açıdan yıprattığım gibi, onlara fiziksel olarak da zarar verebilirim. İçimdeki şiddete direnebilme, onu görmezden gelmekle, körü körüne bastırmaya çalışmakla başarılabilir. Şiddeti, dostluğa, sevgiye, beden eğitimine, müziğe, sanata, edebiyata, bilime çevirebilirsek, şiddet enerjisinden yararlanmış olabiliriz. Böylesi bir enerji dönüşümünü sağlayabilme bilgi ve becerisine şiddet mühendisliği diyebiliriz. Şiddet mühendisliği ya da daha açık dile getirildiğinde, şiddeti önleme ve dönüştürme mühendisliği çeşitli disiplinlerden, insanların bir araya gelerek gerçekleştirmesi gereken bir çabadır (İnam, 2004).”

Şiddeti önlemesi bağlamında ele alındığında, sanat eğitiminde esas olan başarımlar değil, katılımdır. Başka bir ifadeyle süreçtir. Bu bağlamda, esas olan öğrenciyi sanat eğitimine teşvik etmek ve çabası için ödüllendirmektir. Sanat eğitimi; okulda şiddet sorununun çözümü noktasında yaşamsal bir rol oynamaktadır. Her tür sanat eğitimi, kendi özellikleri ile şiddete karşı farklı mücadele imkânları sunabilmektedir (Uçan, 2007: 22). Öğretmenlerin ve okul yönetimlerinin öğrencilerin okul dışı yaşamları ile yeterince ilgilenememeleri ve öğrencilere kendilerini ifade edebilecek ve ders dışı zamanlarını geçirebilecek uygun ortamların sağlanmaması şiddetin en önemli nedenlerinden biri olarak görülebilir. Başka bir ifade ile okula gidilen gün ve saat sayısı, gidilmeyenden çok daha az olursa çocukların sokakta kalmaları oldukça doğaldır. Öğrencilerin okul dışı saatlerini değerlendirecekleri mekânlar da yine oldukça sınırlı olduğu bir gerçektir. Ülkemizdeki gençlerin içinde bulunduğu gelecek kaygısı, işsizlik korkusu ve toplumsal statü arayışının yarattığı beklentiler ve bunun beraberinde getirdiği kaygılar da gençlerin şiddete yönelmelerindeki ana etkenlerin başında gelmektedir. (Canbay, 2006:2)

Müzik, Müzik eğitimi ve şiddet

Günümüzden binlerce yıl önce varlıklarını sürdürmüş uygarlıklardaki birçok bilgin ve düşünürün, müziğin tedavi edici ve rahatlatıcı etkisi konusunda hemfikir oldukları

bilinmektedir. Antik Yunan mitolojisinde güzel lir çalmasıyla tanınan Apollon'un, hem müziğin hem de hekimliğin tanrısı sayıldığı ve lir çalarak insanların sıkıntılarını giderdiği anlatılmaktadır. Bu dönemde müzik, her türlü erdemın temeli olarak görülmekte, ruhun eğitimi ve arınmasında büyük bir etken olarak kabul edilmekteydi. Filozof ve matematikçi Pisagor, umutsuzluğa düşen kimseleri veya çabuk öfkelenen hastaları belirli melodilerle tedavi edebilme olanaklarını araştırmıştır. Pisagor' a göre seslerin harmonisinin bir sonucu olan müzik, vücuttaki harmoninin bozulduğu durumlarda en etkili deva olarak görülmüştür (akt. Birkan, 2014:37). Müzik, en eski çağlardan beri şiddetli arzuların bastırılması için de kullanılmıştır. 1543 yılında Kanuni Sultan Süleyman, I. Françoise'nın kendisine hediye olarak gönderdiği orkestranın müziği ile karakterindeki sertliğin yumuşadığını ve "Osmanlı ordusunun harp şevkine olumsuz tesir edeceği" düşüncesiyle müzik grubunu geri göndermiştir (Akkaş, 2015:6). 1623'te IV. Murat'ın kardeşlerini öldürme fikrinden dinlediği musiki ile vazgeçtiği söylenir (akt. Birkan, 2014:39).

Müzik eğitimi, bireylerin sanatsal yaşamlarının gelişip olgunlaşmasına katkı sağlamakla birlikte, onların psiko-sosyal gelişimlerini de etkileyen unsurlardan biridir. (Uçan, 2005:31-33). Buna güzel bir örnek olarak Venezüella'da 1975 yılında ekonomist, politikacı ve aynı zamanda müzisyen olan Jose Antonio Abreu tarafından fakirlik ve istikrarsızlıkla boğuşan ülkedeki sosyal sorunları çözmek amacıyla uygulanan 'Sistema' adlı projedir. Bu proje ile az gelişmiş bir ülkenin gençleri ve çocukları, müzik eğitimi ve orkestrayı merkezine alan bir eğitim anlayışıyla şiddet sarmalından kurtarılmaya çalışılmıştır. Projede öncelikli amaç, ülkenin her yerinden, genellikle olumsuz sosyo-ekonomik koşullar altında yaşayan ve bazıları özürü dörtyüzbin civarında çocuğu müzisyen yapmak değil onlara farklı bir sosyal nitelik kazandırmaktır. 15 bin müzik öğretmenin görev aldığı, yıllık bütçesinin ortalama 30 milyon dolar olduğu ve müzik eğitiminin yanında müziğin diğer alanlarında da eğitimlerin verilerek oldukça başarılı biçimde yürütülen projeye, ülkede iktidara gelen bütün hükümetler destek vermiş ve bu proje 22 Latin Amerika ülkesinde uygulanmıştır. Bu proje ülkenin neredeyse sanatla tüm ilişkisini değiştirmiş, projenin başladığı tarihlerde çoğu Avrupalı müzisyenlerden oluşan iki senfoni orkestrası varken, şimdi insanların dörtte üçü fakirlik sınırında yaşayan ülkede 125 gençlik orkestrası, 57 çocuk orkestrası ve yetişkinlerden kurulu 30 profesyonel senfoni orkestrasına ulaşılmıştır. Bunun yanında birçok ünlü müzisyen ve sanatçının yetiştiği bu proje sürekli olarak dünya müzik çevrelerinin ilgi odağı durumuna gelmiştir (Bali, 2006).

Bu ve benzeri birçok proje etkin ve kalıcı yararlar sağlayabilecek biçimde dünyanın birçok yerinde uygulanmaktadır. Sanatı ve müziği belirli ihtiyaçların giderilmesinden sonra ilgilenilebilecek bir uğraş olarak gören son derece sakıncalı yaklaşımlara verilebilecek en güzel örneklerdir. Sadece bu proje bile başta olumsuz sosyo-ekonomik koşullarda yaşayan ve şiddete eğilimli çocuk ve gençler olmak üzere on binlerce insanın yaşamlarını değiştirmiş, bu minvalde üretilen katma değer ile öğretmenler, aileler ve sosyal çevrenin yapısı değişebilmiştir. Sağladığı katkının olağanüstü düzeydeki getirisi nedeniyle olsa gerek ki, süre içinde değişen hükümetler projeyi durdurma veya askıya alma gibi bir yaklaşımda bulunamamışlardır.

Sonuç; şiddete bir çözüm aracı olarak müzik

Çocuklar gelişim dönemleri içinde kendi kimliklerini oluştururken, duygusal, sosyal ve günlük hayattaki faydaları açısından müzikten yararlanırlar. Müzik, kişinin kendi benliğini ve

kimliğini keşfetme yolunda bağımsızlık ve bireysellik duygusu oluşturmada etkili bir araçtır. Başkalarının da kendi gibi hissettiğini bilmek ergenlik dönemindeki çocuğu rahatlattığı gibi duygularını dışa vurmaya, kontrol etmeyi kolaylaştıran ve güç durumlarla başa çıkma yollarını bulduran yaratıcı bir çıkış yolu gibi davranır. Müzik, kişinin stres düzeyini azaltarak duygularını dengeye getirir. Müzik eğitim programları özellikle çocuk ve gençlere, kendilerini ifade edebilecekleri, özdisiplin, azim ve sabır gibi yaşam becerileri kazanacakları güvenli ortamlar sağlayarak bu yolla benlik algısı ve özgüvenini artırmasına yardımcı olur. Müzik, birleştirici bir güçtür, farklı zemin, yaş ve sosyal grupları bir araya getirebilir. Çocukların anne ve babalarının şiddet davranışlarını taklit etmeleri, anne ve babaların çocuklarının diğer çocuklar üzerinde şiddet uygulamalarına karşı çıkmamaları, gelir dağılımındaki dengesizlikler, özellikle gelir düzeyinin düşük olduğu bölgelerde gençlerin boş zamanlarını değerlendirecek olanaklarının olmayışı, okul içinde de spor, eğitim ve sanatla ilgili etkinliklerin yapılmayışı şiddete neden olan faktörlerin başında gelmektedir (Bahar, 2006). Müzik, çocukların kendini ifade etme yeteneklerini geliştirerek, yaratıcılıklarını ve düşünme kapasitelerini artırır. Okul çağındaki çocukların daha hızlı okumaları; yazma, anlama ve düşünmede öğrenme gücünü çeken çocukların eğitimleri; stresin ve sıkıntının azaltılması yine müzikle başarılabilir. Okullarda şiddetin önlenmesine yönelik olarak yapılan çalışma ve önerilen görüşler arasında sanatsal etkinliklere yeteri kadar değinilmemesi, müzik ve ilgili sanat içerikli derslerin eğitim programlarında yeterli ölçüde yer almaması bulunmaktadır. Sanat eğitimi ve müziğin öğrencilerin zihinsel ve ruhsal gelişimleri üzerindeki etkisinin gözden uzak tutulması, yaşamlarının büyük bir bölümünde isteyerek-istemeyerek, bilinçli-bilinçsiz olarak şiddetin içinde bulunan öğrencileri oldukça olumsuz bir biçimde etkilemektedir. Şiddeti önlemeye yönelik olarak alınması düşünülen önlemlerin neredeyse tamamen polisiye düzeyde kalması aslında “şiddete karşı şiddetle” çözüm olarak nitelendirilebilecek bir çözümsüzlükten öteye gitmemektedir (Canbay, 2006:2). Bu bağlamda, insanın kendi iç dünyasındaki denge ve insan yaşamının süregeldiği bütün sosyal ortamlarda, müziğin etkisi uzun yıllardan beri yapılagelen araştırmalarla ifade edilmektedir. Öyle ki, bu araştırmalardan bazıları tıp alanındaki teknolojik gelişmelerle müziğin beyin üzerindeki etkisinden söz ederken, bazıları yüzyıllar öncesine kadar dayanan, İbn-i Sinâ, Râzi, Farâbi gibi alimlerin müziğin tedavi, rehabilite ve terapi gibi alanlardaki etkisinden bahsetmektedir. Görülüyor ki; çok geniş disiplinler arası bilimsel çalışmalara konu olan müzik, Sadece bir eğlence aracı olmayıp toplum yaşamında önemli bir rol üstlenen sanat dalı olarak şiddetin önlenmesinde önemli bir işleve sahiptir. Tek başına hiçbir çözümün, kesin ve tek bir çözüm olamayacağı düşüncesiyle müzik sanatını ele almak, bu konuda, bilimsel ve akademik yöntemlerle çözüm olanaklarını belirlemek ve şiddetin önlenmesi veya azaltılmasında müziğin olağanüstü gücünden yararlanmak gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akkaş S. (2015). Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi Kültür ve Müzik Politikaları (1923-200), Son Çağ Yay. Ankara
- Aksakal H, Atasayar M. (2011). Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Biyo-Psiko-Sosyal Sonuçları Üzerine Bir Çalışma, Akademik Bakış Dergisi, Sayı : 26

- Apaydınlı K, (2012). Ergenlik Dönemi Sorunlarının Çözümünde Müzik Eğitiminin Rolü ve Önemi, NWSA e-Journal of New World Sciences Academy, 2012, Volume 7, Number 2, 123-130 (s.123)
- Arın, C. (1996). “Kadına Yönelik Şiddet”, Cogito, 6(7), 305- 312.
- Aydemir M, (2014). Medyada Şiddetin Dönüşümüne Bilinçaltı Etki Yöntemleri ve “Mutlu Şiddet” ilişkisi, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 16 (Özel Sayı), 166-170, ss.168
- Bahar, H.İ. (2006). “Okul İçi Şiddet”, Usak Stratejik Gündem, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, Bahar-C.7 (351-368)
- Bali S, (2015). Hayatları Müzikle Değiştirdi, http://www.radikal.com.tr/yazarlar/serhan_bali/hayatları_muzikle_degisti-776845, 8.04.2006, eriş. 05.05.2015
- Birkan Z.I, (2014). Müzikle Tedavi, Tarihi Gelişimi ve Uygulamaları, Ankara Akupunktur ve Tamamlayıcı Tıp Dergisi, s.37
- Canbay, A. (2007). Okul İçi Şiddete Bir Çözüm Önerisi: Müzik Kulübü, 3. Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu Gazi Üniversitesi, 19-21 Kasım 2007, Ankara
- Imblusch P, (2000). Uygarlık Kuramları ve Şiddet Sorunu, Toplum ve Bilim, Bahar, Ankara çev. E. Ateşman s.92
- İnam A, (2015). Şiddeti Anlamak, <http://mimoza.marmara.edu.tr/~avni/dersbelgeligi/kunduz/siddet/ahmetinam.htm>, eriş. 07.05.2015
- Koçöz R (2011). Şiddet Üzerine, Ankara Barosu Dergisi, Yıl 69, Sayı 2011-1, Ankara s.246
- Öğülmüş S (2015). Okullarda Şiddet ve Alınabilecek Önlemler, Eğitime Bakış, Eğitim Bir-Sen Yay. s.17, http://vizyon21yy.com/documan/Egitim_Ogretim/Rehberlik/Okullarda_Siddet_ve_Alinabilecek_Onlemler.pdf, eriş. 08.05.2015 s.17
- Raşit Avcı R, & Güçray S.S, (2013). Ebeveynler Arası Çatışma, Akran ve Medya Etkileri ile Ergenlerdeki Şiddet Davranışı Arasındaki İlişkiler: Şiddete Yönelik Tutumların Aracı Rolü, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, Educational Sciences: Theory & Practice – 13(4). ss.1995-2015
- Thaweekon, T. (2006). Effects of Exposure to Community Violence on Adolescent Adolescent Problems, (PhD Thesis) University of Virginia, May 2006, <<http://proquest.umi.com/>
- Uçan, A. (2005). Müzik Eğitimi, Evrensel Müzikevi, Ankara. s.31-33
- Uluçay T (2012). Müzik Eğitiminin Ortaöğretim Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerine Etkisi, Doktora Tezi, İnönü Üni. Eğt. Bil. Ens. Malatya 2012. s.2
- <http://dosyalar.hurriyet.com.tr/aileici/aileicisiddet2.asp>, eriş. 07.05.2015
- <http://www.usakgundem.com/yazarlar.php>, (erişim tarihi 15.10.2007)